

קכ-א

בעי רבי זירא: עולת במת יחיד שהכניסה בפנים לאחר ששחטה בחוץ בבמת יחיד, וחזר והוציאה לחוץ, (239) מהו? האם נוהג בה עדיין דין במה גדולה וצריך להחזירה לפנים.

מי אמרינן, כיון דעיילא לפני קלטה לה מחיצתא של במה גדולה לעולם, אף לאחר יציאתה, או דלמא לא קלטה המחיצות אלא כל זמן שהיא בפנים, ורק אז צריך לנהוג בה דין במה גדולה, אבל לאחר שיצאה, אמרינן כיון דהדר, הדר?

ומצדדת הגמרא לפשוט ספיקו: וכי לאו היינו פלוגתא דרבה ורב יוסף?

דתנן: קדשי קדשי ששחטן בדרום העזרה, אף על פי שפסולין הן משום שלא שחטן בצפון, מכל מקום מועלין בהן, ואין דינם כקדשים שמתו, שיצאו מידי מעילה.

ואיבעיא להו: אם עלו קדשים פסולין אלו למזבח בדיעבד, מהו שירדו ממנו? (240)

להורידם, לבין האופן שדן בו רבי זירא שכבר הוציאה והנידון אם נשאר עליה דיניה כפי שהיתה קודם בפנים.

וביאר שהראיה היא כי אם קדשים ששחטן בדרום ונפסלו נקלטו על כל פנים כשהם עדיין על המזבח כל שכן שקדשים שנשחטו בכמה קטנה ולא נפסלו, שיקלטו [ולא יפסלו] אף כשהוציאם לחוץ וגם ינהגו בהם דיני במה גדולה.

והוסיף בעולת שלמה שלכך ספיקו תלוי במחלוקתם, שלדעת רבה שהעלאה לא מועילה כלל, ואפילו פסול שעלה על המזבח ירד, הוא הדין שלא תועיל הכניסה לקלוט את הכשר גם לכשיצא, ולרב יוסף כמו שמועילה ההעלאה לפסול שלא ירד, מועילה הכניסה לקלוט כשר גם לכשיצא. אך כשהיא בפנים ודאי מועילה הקליטה וכרבי אליעזר.

ותוס' גרסו כאן "ירדו מהו שיעלו", וביארו שמדובר באופן שמשלה בהם האור, ולכלי עלמא אם עלו לא ירדו, [וראה חזו"א שם בטעם הדבר] ונמצא שיש דמיון בין הנידונים, כי כשם שאחר ירידתן לא מועילה קליטת המזבח לשוב ולהעלותם, כך אין קליטת מחיצת במה גדולה מועילה להחזיר קדשי במת יחיד אחר

בלישנא בתרא שהיא כלישנא קמא לפי רש"י לגבי קדשי קטנה בגדולה אך לישנא קמא סוברת שאם קרבו בגדולה קלטום מחיצות וכרבי אליעזר.

239. **בחק נתן תמה לפירש"י שמדובר בהכניסה אחר שחיטה, הרי כשהוציאה נפסלת ביוצא, ותירץ כי כיון שעיקרן היו קדשי במה קטנה אין נפסלין ביוצא. ותמוה שהרי במעילה [ג, ב] פירש רש"י שקלטה מחיצות גם להפסל ביוצא. [ושם נקט שהכניסיה אחר שהוקדשה, כתוס'].**

עוד תירץ שרבי זירא דן רק בשלמים שאי נפסלים ביוצא, וגם זה לכאורה תמוה שרבי זירא אמר מפורש "עולת", אך מדברי רש"י משמע כדבריו, שכתב [בד"ה מהו] שנפקא מינה אם טעונה חזה ושוק בכמה גדולה, והיינו בשלמים, [ושמא לא גרס "עולת", וראה בעולת שלמה שדקדק מכך שגרס "קרבת במת יחיד"].

ובחזו"א [יט, לז] נקט שאם לא נעשית בו שום עבודה בפנים אינו נפסל ביוצא.

240. כך גרס ופירש"י, ובשטמ"ק [אות א] הקשה לגירסתו מהו הדמיון בין קדשים שהם עדיין על המזבח שהנידון בהם אם צריך

רבה אמר: ירדו. ורב יוסף אמר: לא ירדו.

ומעתה, נלמד מדין זה לקדשי במה קטנה שנכנסו אחר שחיטה לפנים, שלדעת רבה, דאמר ירדו ולא קלט המזבח מה שנשחט במקום שאינו ראוי לו, הוא הדין שבמה גדולה לא תקלוט מה שנשחט בבמה קטנה. ולרב יוסף, דאמר קלט המזבח ולא ירדו, הוא הדין בבמה גדולה, שתקלוט את קדשי במה קטנה, אף שכבר נשחטו.

ודחינן שעדיין הבעיא קיימת: **תיבעי לרבה, תיבעי לרב יוסף.**

תיבעי לרבה: עד כאן לא קאמר רבה שפסולין אשר נשחטו שלא במקומן אינם נקלטים בפנים, **אלא במזבח, שלמדנו מקרא דמאי דחזי ליה מקדש, מאי דלא חזי ליה לא מקדש.**

אבל מחיצה של במה גדולה, יתכן כי אף על גב דלא חזי ליה כי נשחטו בחוץ, קלטה.

או דלמא, לא שניא ואף מחיצת במה לא קלטה?

תיבעי לרב יוסף: עד כאן לא אמר רב יוסף התם במזבח שהוא קולט אפילו פסולים שנשחטו בדרום, **אלא משום דחד מקום הוא, המזבח ודרום, שהרי שניהם בעזרה הם. אבל הכא במה גדולה וקטנה, דתרי מקומות נינהו, לא קלט מקום אחד מה שנשחט בשני שלא כדין.**

או דלמא לא שניא, ואף בשני מקומות קלטה?

ומסקינן: תיקו!

מילתא דפשיטא ליה לרבה בחד גיסא, דירדו, ולרב יוסף בחד גיסא, דלא ירדו, (241) **מיבעי ליה לרבי ינאי.**

דבעי רבי ינאי: אברי עולת במת יחיד שנשחטה ונזרקה בבמת יחיד **שעלו למזבח של במת צבור, מזה שירדו ממנו?** (242)

ירדו כל שכן בקדשים קלים שלא ירדו אפילו בשני מקומות. ובאופן נוסף חילק, שרק במכניס מחוץ לעזרה שהוא מקום פסול לתוך העזרה שהוא מקום קדוש אינה קולטת, אך מבמה קטנה לגדולה ששניהם מקומות כשרים נחשב כמקום אחד לקליטה.

242. אף שרבי אליעזר אמר שקלטה מחיצות, צריך לחלק בין עולת במת יחיד שהכניסה לפנים שעולה למזבח כיון שקלטה מחיצות בפנים, דהיינו באופן שנזרק במה בפנים, ואילו כאן הנידון באופן שנזרק דמה בחוץ ונפסלה ולכן דן רבי ינאי אם יכול להשאיר האברים או שירדו כי דינם כקדשי קדשים ששחטן בדרום. וכן ביארו חק נתן ועולת שלמה וחמדת דניאל.

שיצאו.

אך גם על כך תמהו האחרונים שהרי אין כאן דמיון לבהמה שהכניסה בחייה ויצאה. וצאן קדשים העמיד באופן ששחטה בפנים והוציאה, ובקרן אורה כתב ששחיטה פנים אינה דומה למשילת האור, וגם נחשבת כראויה לפנים שהרי קלטה מחיצות. ולכן העמיד באופן שיצאה ושחטה בחוץ ואינה ראויה לפנים.

241. בשטמ"ק [אות ו] הביא שחכמי ה ישיבה הקשו איך אמרו שפשיטא דין זה לרב יוסף שלא ירדו, והרי כאן הנידון בתרי מקומות שהן אברי במת יחיד, ועלו בבמה גדולה, ובוזה איבעי גם לרב יוסף.

ותירץ כדלעיל, שאם בקדשים פסולים לא

וכיון שאמר "היום", משמע דוקא בעוד שהוא יום, אך בלילה הקרבה בכמה פסולה.

ומאידיך כתיב, "ויאמר שאול פוצו בעם ואמרתם להם הגישו אלי איש שורו ואיש שיהו, ושחטתם בזה ואכלתם, ולא תחטאו לה' לאכול על הדם. ויגישו כל העם איש שורו בידו הלילה וישחטו שם". ומדבריו אלו משמע ששחטו בלילה, ולכאורה נמצאו המקראות סותרים זה את זה?

מר, רב משני: כאן, מה שאמר יום דוקא, מדובר בקדשי במה גדולה, באותן קרבנות שהוקדשו על מנת ליקרב בכמה גדולה, לכן יש להן דין במה גדולה והם פסולין בלילה ואפילו אם הקריבן בכמה קטנה (244), ואילו כאן, ששחטו בלילה, מדובר בקדשי במה קטנה, שלכתחילה הוקדשו על מנת ליקרב בכמה קטנה, ואותן קרבנות כשרים בלילה, ומכאן למד רב ששחיטת במת יחיד כשרה בלילה.

ומר, שמואל משני: כאן, מה שאמר להביא דוקא ביום, מדובר בקדשים, ואף קדשי במה

ומבארנין את האופן שבו הספק: היכא דמשלה בהן האור של המזבח אחר שעלו עליו, לא תיבעי לך שלא ירדו ממנו, כיון שנעשו לחמו של מזבח.

כי תיבעי לך, היכא דלא משלה בהן האור.

איכא דאמרי: היכא דלא משלה בהן האור, לא תיבעי לך שודאי ירדו. כי תיבעי לך היכא דמשלה בהן האור, מאי, מהו שירדו?

ומסקינן: תיקו!

איתמר: שחיטת לילה, אם כשרה בכמת יחיד, נחלקו בזה רב ושמואל.

רב אמר: כשרה (243), ושמואל אמר: פסולה.

וקא מיפלגי בדרכי אלעזר: דרבי אלעזר רמי קראי אהרדי:

כתיב אצל שאול במלחמת פלשתים, "ויאמר בגדתם גלו אלי היום אבן גדולה" לעשות אותה במה קטנה ולהקריב עליה.

244. הקרן אורה הקשה איך הקריבו קדשי במה גדולה בכמה קטנה, והרי במשנה שנינו שפטור אבל אסור. משום כאשר נדרת תשומר. וכן הקשו שפת אמת ורש"ש.

ובחמדת דניאל כתב שעשו התרת נדרים כיון שלא היו להם בהמות אחרות.

והחזו"א [מא, יט] צידד שדרשת הגמרא מתוכת "היום" שבאה ללמד שקדשי במה גדולה טעונים יום, אך באמת צריך להקריבן דוקא בכמה גדולה. וכתב שהכשר קדשי גדולה בקטנה תלוי במחלוקת רמי בר חמא ורבנן לעיל, ולרמב"ח גם שחיטת לילה כשרה בקרבן זה כי

243. לעיל [פד, א] אמר רבי יהודה שיוצא שעלה לא ירד שהרי כשר בכמה, ואילו לגבי נשחטה בלילה אמר שתרד, ומשמע שרק יוצא כשר לכתחילה בכמה, אך שחיטה בלילה אף בכמה אינה כשרה אלא בדיעבד, ולכן בפנים תרד.

וראה לעיל [קיא, ב] שהבאנו דעת הרמב"ם [פי"ח ממעה"ק הי"ד] שהשוחט בחוץ בלילה חייב כי השחיטה בלילה כשרה בחוץ, וביארו הזבח תודה וזכר יצחק שכוונתו לפסוק שהיא כשרה בכמה. [ודלא כביאור רש"י שם].

קטנה קרבים רק ביום. ואילו כאן, ששחטו בלילה, מדובר בחולין⁽²⁴⁵⁾. ולכן אמר ששחיטת לילה פסולה בבמה קטנה.

איתמר: עולת כמת יחיד, רב אמר: אין טעונה הפשט וניתוח אלא קריבה על הבמה בעורה, ורבי יוחנן אמר: טעונה הפשט וניתוח.

וקא מיפלגי בדרכי יוסי הגלילי: דתניא: רבי יוסי הגלילי אומר: עולה שהקריבו ישראל במדבר בהר סיני קודם מתן תורה אין טעונה הפשט וניתוח, שאין הפשט וניתוח אלא מאהל מועד ואילך, ששם נאמרו למשה פרטי דיני הקרבנות, ובהר סיני נאמרו המצוות בכללן.

מר, רבי יוחנן סבר: מאהל מועד ואילך טעונה הפשט וניתוח, לא שנא במה גדולה ולא שנא במה קטנה.

ומר רב סבר: בכמה גדולה, אין, בכמה קטנה לא טעונה הפשט וניתוח [ודוקא לפי רבי יוסי הגלילי נחלקו רב ורבי יוחנן, כי לדעת התנא שחולק עליו וסובר שעולת מדבר היתה טעונה הפשט וניתוח, ודאי שבמת יחיד טעונה הפשט וניתוח, שהרי במדבר היתה במת יחיד]⁽²⁴⁶⁾.

תניא כותיה דרבי יוחנן שעולת במת יחיד טעונה הפשט וניתוח:

דתניא, אלו דברים שבין במה גדולה לבמה קטנה:

קרן וכבש ויסוד וריבוע היה למזבח שבבמה גדולה, ואין קרן וכבש ויסוד וריבוע למזבח שבבמה קטנה.

כיור וכנו היה בכמה גדולה ואין כיור וכנו בכמה קטנה⁽²⁴⁷⁾.

יש בכמה גדולה גם תורת הקרבה של במה קטנה.

245. בחק נתן תמה אם מדובר בחולין למה אמר להם "ואל תחטאו לאכול על הדם" שמשמעותו לכאורה שלא יאכלו בלי זריקה כי אין זורקין בבמה גדולה בלילה. וביאר שאמר להם לשחוט על האבן כדי שיתמצה הדם, ולא על הארץ שהדם מתאסף ונבלע בבשר.

246. רב הבין בדברי רבי יוסי הגלילי שהפשט וניתוח אינו חלק מצורת הקרבת עולה, אלא הוא דין שהתחדש באהל מועד, ולכן העולה בבמת יחיד אינה טעונה הפשט וניתוח ונעשית כדין עולה שקודם אהל מועד, אך לדעת התנא שחולק וסובר שזו צורת הקרבה ודאי גם בכמה טעונה הפשט וניתוח.

ולפי זה נמצא שאין קושיא על רב מדברי הברייתא שהובאה בסמוך לסייע לרבי יוחנן, שהרי יתכן שהיא כדעת מאן דאמר שעולת מדבר טעונה הפשט וניתוח, וכיון שזו צורת העולה גם בבמת יחיד דינה כן.

ולעיל [קטו, ב] נחלקו רבי ישמעאל ורבי עקיבא בעולה שהקריבו ישראל במדבר אם היתה טעונה הפשט וניתוח או לא, [שהרי תלתה שם הגמרא במחלוקתן את דברי רב הונא בהפשט וניתוח, עיי"ש] וראה שם תוס' ד"ה כללות] שאפשר לסייע לרב הונא מדברי ריה"ג. ועיי' במשך חכמה שמות [כה, כט לד] שגם הוא דימה מחלוקת רב ושמאל לבמת סיני ומלואים, ויש לחלק ביניהם.

247. בחזון יחזקאל [ביאורים יג ז] תמה מה ענין כיור וכנו לפרטי המזבח. וביאר שהעובד

חזה ושוק המורם לכהן מהשלמים נוהג בבמה גדולה ואין חזה ושוק בבמה קטנה.

אלו דברים ששוותה בהם במה גדולה לבמה קטנה:

שחיטה נוהגת בבמה גדולה וקטנה⁽²⁴⁸⁾.

הפשט וניתוח נוהג בגדולה ובקטנה.

דם שצריך לזרוקו על המזבח, מתיר, שזריקת הדם מתירה את הבשר לאכילה, וקודם לכן הוא אסור, ומפגל, שבזריקת הדם פוסלת מחשבת פיגול, כל אלו נוהגין בגדולה וקטנה.

מומין⁽²⁴⁹⁾ שפוסלים את הקרבן⁽²⁵⁰⁾, וכן זמן אכילת הקרבן, שוה בגדולה וקטנה.

הרי נמצא מפורש בברייתא כי במה קטנה טעונה הפשט וניתוח כרבי יוחנן. [ורב סובר שברייתא זו כדעת התנא שנחלק על רבי יוסי הגלילי ואמר שעולת מדבר היתה טעונה הפשט וניתוח והוא הדין עולת במת יחיד].

שנינו במשנה: אבל זמן, נותר וטמא שוין בזה ובה.

תנו רבנן: מנין לעשות זמן, שיפסל הקרבן בנותר אחר זמנו, בבמה קטנה בבמה גדולה?

בבמה קטנה אינו טעון קידוש ידים ורגלים. וצידד עוד שהגירסא היתה "כו"כ" והכוונה ל"כהן וכלים" שעבודת במה אינה צריכה להם.

248. כבר תמהו האחרונים מה החידוש בכך שגם הקרבה בבמה קטנה טעונה שחיטה. וראה בחולין [עד, ב] ש"שחוט" פסול לפסח כי צריך שחיטה לשם קרבן, [ראה שם תוס' ומהרש"ל] ונפקא מינה לבן פקועה הנולד מבן פקועה שפסול אף שאינו "יוצא דופן" כי נחשב "שחוט".

ולעיל הובאו דברי הרמב"ם [בסהמ"צ עשה כ'] שגם בבמה צריך לשחוט במקום מזבח בנוי, ולכן הוצרך להשוות דיניה בגדולה ובקטנה, ובוה מיושב איך שייך שחיטה בקטנה, והרי לכאורה רק בגדולה נקבע מקום לשחיטה, ואין זה מדיני במה קטנה כלל, ובהכרח שהכוונה לשחיטה במקום המזבח.

אמנם בפשטות הכוונה שיש לשחיתה דין שחיטת קדשים, וחלה בה מחשבת פיגול ושלא לשמה, וגם קודם מתן תורה שהותרה נחירה בחולין ולא בקדשים, נכללה בשחיטת קדשים, והיתה טעונה שחיטה, וראה משמר הלוי [קעט].

249. רש"י פירש שלא מצאנו שהותרו בבמה, והרש"ש הקשה שהרי בתמורה [ז, א] דרשו לאוסרם מלא תקיבו, ובבכורות [יד, ב] דרשו שהוא בלאו בכמת יחיד מ"לא תזבח".

ובחידושי ר' מאיר שמחה [בבכורות שם] כתב שהריבוי לאסור בבמה הוצרך רק לדעת רבי שמעון שאין במה צריכה מזבח ולא שייך בה האיסור שנאמר "אל המזבח", אך לרבי יוסי שבמה צריכה מזבח, די בכך שלא מצאנו שהותרו בבמה כי הוא בכלל איסורי מזבח.

וראה דבריו במשך חכמה [שמות כט, לד] שכבמה חלוק דין פסול מהאיסור, ואם כן הדרשא בבכורות נאמר רק לאיסור, וצריך עוד קרא לפסול. וזה לא מצינו לרבי יוסי.

250. ראה רש"ש ומשך חכמה [ויקרא כא, כד] שבכלל "מומין" בין מום שבקרבן ובין מום שבעובד, ולכן נאמר בפרשת מומין דבר אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל, כי בבמה ישראל כשר לעבודה ומום פוסל בו.

ובהגות חשק שלמה הוכיח כן מדברי רש"י הנ"ל, שהרי רק מום העובד לא מצינו בבמה